

Diepteanalyse loopbaangesprekken

Welk docentgedrag helpt?

Peter den Boer
Esther Stukker

Lectoraat keuzeprocessen ROC West-Brabant

Opzet workshop

1. Introductie en voorstellen
2. U (kort)
3. Presentatie onderzoek, resultaten en voorbeelden
4. Herkenning?
5. Gebruik – zelf én anderen
6. Afsluiting

Wie zijn wij? Wie bent u?

- U:
 - Docent – vmbo, (ha)v(w)o, ho
 - Mentor / loopbaanbegeleider / decaan
 - Manager onderwijs
 - Kenniscentrum
 - Bedrijf
 - Anders, namelijk

Om te beginnen

Neem laatste (loopbaan)gesprek in gedachten
dat u voerde (als begeleider)

Vertel de buurman/vrouw – 3 minuten

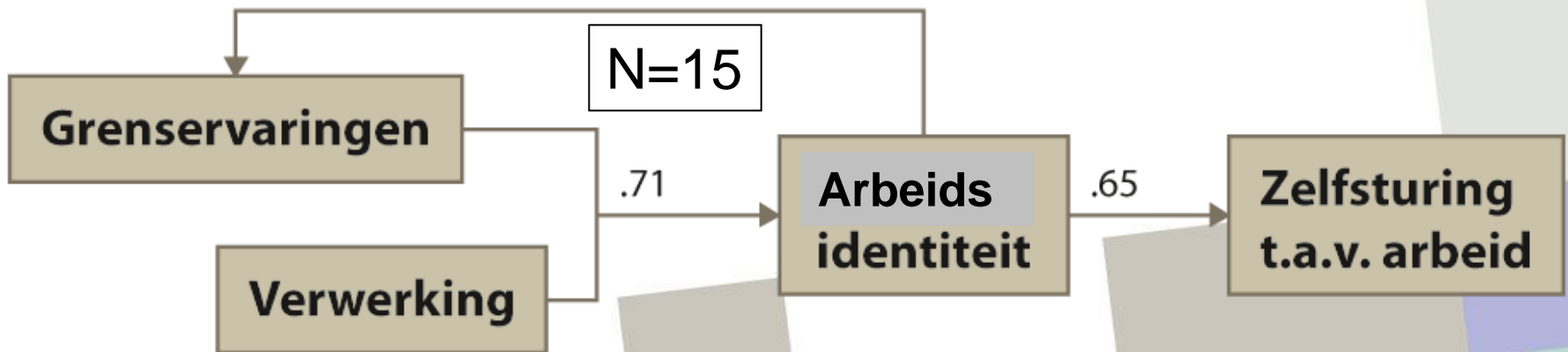
Buurman/vrouw schrijft op

Na 3 minuten wisselen (wekker!!)

Opzet Presentatie

- Denkkader Loopbaangesprekken
- Definities en begrippen
- Onderzoek: gedrag en patronen
- Voorbeelden van de patronen
- Resultaten van onze analyse
- Conclusies

Achtergrond – loopbaanleren

Den Boer, Jager & Smulders, 2004

Verwerking – Reflectie – wat is het?

Reflectie = terugkijken op het eigen handelen met de bedoeling daar iets van te leren

Ervaring

terugkijken

Gesprek

vooruitkijken

Keuze

loopbaanontwikkeling

Soorten reflectie

- Taakreflectie – wat ging er goed, wat niet?
- Procesreflectie – oorzaak-gevolg
- Zelfregulatierefectie – leren leren; leerstijl
- Persoonsreflectie – past dit bij je?

(Hattie & Timperley, 2006)

Taakreflectie

- Wat ging (niet) goed? Hoe kwam dat? Wat kun je daaruit leren? Wat wil jij daaraan doen?
- Gericht op voortgang leerproces naar vakmanschap: pop, les, stage, ...
- Oordeel docent/praktijkbegeleider belangrijk!

Persoonsreflectie

- Wat is voor jou als persoon belangrijk?
- Wat voelt goed? Wat past bij je?
- Grip krijgen op loopbaan: zit je hier goed? Wat bevalt er wel en wat niet? Wat zorgt daarvoor?

Persoonsreflectie 2

- Het gaat over een *betekenisvolle ervaring* = ervaring waar emotie mee gepaard gaat
- Leidt tot *inzicht* = **bewuste** kennis van zelf: motieven, drijfveren, identiteit, betrokkenheid
- Leidt tot *actie* = vervolgstap in loopbaanleren of in beroepsopleiding – dat kan van alles zijn: herhaling, iets nieuws, vak, opleiding, ..

Verskil in diepte van het inzicht

Wat doe je?

Wat kun je?

Wat heb je in je?

Wat 'vind' je?

Wie ben je?

Welke betekenis heeft het voor je?

Persoonsreflectie

- Alle inzichten zijn goed!
- Mix met beoordeling werkt averechts: gewenst gedrag.
- Uitzondering: diepte v.d. reflectie

Onderzoeksvraag

Welk docentgedrag nodigt de student uit tot het expliciteren van inzichten over zichzelf, de betekenis daarvan voor hun oriëntatie op hun loopbaan en het ondernemen van daarbij passende actie om daar meer of beter inzicht in te krijgen of keuzes op te baseren?

Onderzoek

- Project ROC West-Brabant
- Reflectiegesprekken observeren – letterlijk uittypen
- Gedrag coderen van student en docent
- Terugkoppelen
- 6 docenten: 4 vmbo- klas 2 en 3, 2 mbo Ij 1
- 17 gesprekken – 12 individueel, 5 groep (6-15 IIn)

Codering

Gedrag leerlingen en docenten

Interactie**patronen** tussen docent- en
studentgedrag

Gedrag

	STUDENT	STUDENT	STUDENT	BEGELEIDER	BEGELEIDER	BEGELEIDER	BEGELEIDER
	aantal E, E/F & BE	aantal I, O & W	Actie	Aantal OVE	aantal OGV	DV W/I/Betekenis	Actie
1a (groep)	20	4		3		3	
1b (groep)	20	9		4	1	2	
1c (groep)	12	14		6		2	
2a	3	5		1		2	
2b	1	7		7		2	1
2c	6	1		2			1
2d	4			3			1
3a	6						
3b	7	1		2			
3c	8	3		5	1		
3d	8	3		4			
4a	3	6		7		1	1
4b	5	2		3	4		1
4c	2	7	1	2	3		2
5 (groep)	9			1			
6 (groep)	13			5			5
7	12	2		4			
Totaal	139	64	1	59	9	12	12

'Gewenste' patronen

(Docent: Open vraag naar Emotie (hoe was het? Hoe was dat voor jou?))

Student: E+F/BE

Docent: doet iets waardoor

Student: komt tot Inzicht

Docent: Oorzaak-Gevolg-Vraag – OGV

En/of: DoorVragen tot Inzicht – DV tot I

Voorbeelden OGV

D: Wat maakt voor jou contact met mensen zo belangrijk?

L: Ik kan goed met mensen praten, dat is iets wat ik al best wel goed kan (inzicht competenties)

D: Waar ik nou zo benieuwd naar ben, wat maakt nou dat jij zo graag mensen wilt helpen?

L: Ik zou het echt niet weten, ik heb dat eigenlijk al mijn hele leven dat ik gewoon mensen help... (inzicht identiteit)

D: Want wat maakt dat zo speciaal mensen helpen, want er zijn mensen die vinden er niks aan, wat maakt dat voor jou zo speciaal?

L: Euhm...ja... je hebt ook als je met mensen praat, dan heb je meer contact met iemand. Je praat over dingen en daar kun je zelf ook van leren (inzicht betrokkenheid)

Voorbeelden DV tot I

D: Ja ja wat maakt contact met mensen zo belangrijk voor jou?

L: Dat je toch veel met mensen praat dat je dan.. ja.. ik weet niet hoe ik het moet uitleggen, maar gewoon dat je dan .. ja met mensen praat is gewoon veel leuker

D: Ja.... je hebt daarstraks gezegd de zorg is niets voor mij maar als je mensen helpt en ...

L: Ja maar dan help je diegene in de economische richting en ik ben niet iemand bijvoorbeeld die echt wil verzorgen

Gemiste kansen

Student: E+F / BE

Docent: ??

Gevolg bij student: geen Inzicht

Hoe zien gemiste kansen eruit? Wat doet een docent dan?

Resultaten over all

Verhouding

beoogde patronen – gemiste kansen:

23% – 77%

Beoogde patronen

OGV 27%

DV tot I 23%

nieuw

Direct vragen naar I, O of W 13%

Vergelijken 7%

groep

De groep erbij betrekken 13%

Collectief betekenis geven 10%

Direct vragen naar Inzicht

D: Past dit bij jou?

L: Ik hou wel van klantencontact

D: waar ben je dan goed in?

L: Ja gewoon iets verkopen, nou ja, niet echt verkopen maar gewoon je mening geven en waarom ik die mening heb, argumenten geven.

Vergelijken

D: Stel ik kom jou over 10 jaar tegen met vrouw en kinderen. En ik zeg: hoe is het? Ja gaat goed meneer. En ik vraag aan jou wat doe je nou tegenwoordig?

L: Ja dat zou ik echt niet weten

D: Dat zou je dan niet weten?

L: Nee dat zou ik echt niet weten

D: Zou je voorkeur dan liggen bij met mensen te werken of ontwerpen?

L: Nee dan wel mensen

D: Dan wel mensen . Dat heeft wel iets meer je voorkeur?

L: Ja ja

Groep erbij betrekken

D: heb je een idee wat voor soort mens je moet zijn om dat te kunnen doen?

M: geeft een antwoord

D vraagt aan de groep: kennen jullie M een beetje?

Groep: Ja.

D: Denken jullie dat ze daar goed in is?

L2: Ja, M kan goed regelen.

D: kun je daar een voorbeeld van geven?

L2: ja bijvoorbeeld het huiswerk

De rest van de groep valt haar bij.

L3: en M is heel vrolijk

D: dat is belangrijk. En L4 waarom vind jij dat M daar goed in is?

Z: Ze zorgt voor een goede sfeer.

Collectief betekenis geven

D: heb je ook aan de beroepsbeoefenaar gevraagd waarom hij dat werk doet?

L1: Ja aan de schoonmaakster. Die vond het werk eigenlijk helemaal niet leuk. Ze had eigenlijk liever iets met kinderen willen doen, maar dat mocht niet van haar ouders.

D gaat de kring rond met deze vraag.

L2: ik heb ook met de schoonmaakster gepraat. Ze vond het werk niet leuk, maar de hele dag thuis zitten vond ze ook niks, nu had ze nog iets te doen, een sociaal leven.

L3: Ze vond het zelf het saaiste werk

L4: Ze gaf ons vooral het advies om door te leren zodat we beter werk zouden kunnen vinden

A: ja? En wat vond je daarvan, dat ze je dat advies gaf?

Drie leerlingen reageren positief

Bij 'gewenste' patronen

DV tot I, maar I niet benoemen en geen actie

D: Dus je moet goed kunnen praten en goed met mensen kunnen omgaan?

L: Ja. En je moet goed kunnen presenteren.

D: Presentatie. Heel goed. Zijn het ook dingen die je leuk zou vinden?

L: Ja

D: Ja, dan heb je al een klein beetje een idee.

L: Ja

Bij 'gewenste patronen'

Een enkele keer wordt ook aangezet tot actie:

D: ga je nu dingen doen of onderzoeken naar aanleiding van hetgeen wat je nu gezien hebt.. ?

L: Ja want ik weet het nog niet honderd procent zeker dus het liefst zou ik dan gewoon de andere kanten van administratie willen zien en als ik dan gewoon het geheel helemaal goed weet dan kan ik beter mijn keuze maken.

Gemiste kansen

- Niet op E ingaan 37%
- Niet op I, O of W ingaan 20%
- Inhoud ipv E, te snel, protocol, 'dan weet je wat je niet wilt' 16%
- Onvoldoende doorvragen 21%
- Invullen (ik ken mijn pappenheimers) 7%

(Invullen en) Niet op Emotie ingaan

Werken met gehandicapten

L: Je moet er gewoon de hele tijd op letten. Je kan ze niet even gewoon rustig laten gaan. Je moet heel de tijd bezig zijn.

D: Dus je voelde die verantwoording wel heel erg? Dat hoor ik wel aan jou.

L: Ja.

D: Ja dat vind je moeilijk, maar van de andere kant ook weer heel...

L: Leuk.

D: Leuk. Ja dat is mooi, ik denk dat dat ook wel een van de dingen is van een fysiotherapeut: de verantwoording hebben.

Onvoldoende doorvragen

D: Zou je een aantal dingen kunnen opnoemen die je leuk vindt?

L: Ja, ik zou graag met veel mensen in contact willen zijn.

D: Ja, de sociale contacten vind je belangrijk

L: Ja, en ik zou het ook echt niet weten wat ik nu wil

D: Ik vraag niet wat je wilt, maar wat je leuk vindt. (..) Met mensen omgaan vind je leuk? Vrienden hebben dat vind je leuk?

L: Ja, ja.

D: Maar wat nog meer? Straks als je thuis komt, wat is dan een van de dingen die je gaat doen?

L: *stilte* ja uhm meestal ben ik dan met vrienden

D: Oke, als je zegt van daar ben ik goed in, zou je dan een ding kunnen noemen waar je goed in bent?

Je laten verleiden door de inhoud

St: Het is wel leerzaam, maar op het laatste was het een beetje saai om elke keer hetzelfde uit te leggen.

D: Waarom vond je dat saai?

St: Omdat je dan iedere keer hetzelfde moet vertellen.

D: Zijn klanten niet allemaal weer anders?

St: Jawel, maar sommigen kunnen nog helemaal niet met een computer omgaan en dan moet je ze dat ook eerst nog uitleggen.

Niet op Inzicht, Oordeel of Wens ingaan

L: De horeca lijkt mij ook erg leuk.

D: Dat is wel anders dan hier hè? Wat is het grootste verschil?

L: Je moet denk ik harder werken in de horeca...

D: Heb je wel eens gewerkt in de horeca. Wat deed je daar dan?

L: Schoonmaken en frietbakken en zo. Maar ik wil wel meer gaan werken in de horeca.

D: Je hebt dan al wel beetje ervaring om met mensen om te gaan. Ik pak even de beoordelingen. Die kan je dan even inzien. Dat hou je wel goed bij?

L: ja

Invullen

D: Kun je dan ook aangeven waarom je hier niet in door wilt?

L: Ja het is toch niks voor mij. Ik ben meer op een andere manier met mensen bezig dan in een winkel.

D: Echt met de mensen zelf. En dit vind je niet leuker dan school?

L: Ja.

D: Waarom?

L: Omdat je hier toch ook met mensen bezig bent. Je doet andere dingen dan op school, je zit niet heel de dag.

D: Want school vind je ook saai?

L: Soms wel ja.

D: En je zegt net zelf dat dan ga je je vervelen en dan wordt je vervelend en chagrijnig. Ja?!

L: Uuhm ja.

‘Dan weet je wat je niet wilt’

L (14 jr) wil docent Engels worden

L: Dat was iets met techniek.. met besturing dingen of zo.

D: En sprak jou dat aan of dacht je meteen?

L: Nee ik dacht echt zo van nee dit is niet echt. (..) Het was meer van wat ze daar doen. Het was een beetje..

D: Eenzijdig misschien?

L: Ja een beetje saai, het sprak me niet echt aan nee.

D: Nee dan heb je dat ook geleerd toch.

L: Ja

D: Dat dat het niet is. Mocht je geen docent kunnen worden weet je dat je dat niet die kant op wilt.

Gesprekken met veel of geen 'gewenste' patronen

- **Geen:** 6 van de 17
 - 3 eigenlijk over niet zoveel gaan
 - 3 veel gemiste kansen (niet op E ingaan, niet doorvragen)
- **Veel:** 6 van de 17
 - 1 heel goed gesprek + aanzet tot actie
 - 5 goede gesprekken met nog veel gemiste kansen en weinig aanzet tot actie; soms wel maar dan alleen gericht op vervolgopleiding en hoe kom je daar?

Conclusies

- In een flink aantal gesprekken komen studenten tot inzichten over zichzelf
- Docenten bewerkstellingen dat door:
 - open vragen naar emoties te stellen (hoe was dat voor jou?),
 - door te vragen,
 - oorzaak-gevolg-vragen te stellen
 - Etc.

Maar ...

- De inzichten worden nog weinig benoemd – zeker niet door leerlingen/studenten
- Er wordt nog erg weinig aangezet tot actie

Dus:

De kunst is om de goede dingen te blijven doen maar het proces wel af te maken.

Vragen suggesties

- peterdenboer@onderzoekend-leren.nl
- e.stukker@rocwb.nl
- www.keuzeprocessen.nl
- 06 125 295 33